

FERENCZ GYŐZŐ: *Szakadás*

Ferencz Győzöt a legszélesebb olvasóközönség elsősorban Radnóti Miklós monográfusaként ismeri. A verstankutatóként, műfordítóként és nem utolsósorban költőként is elismert szerző a magyar irodalmi élet fontos szereplője, ezért talán meglepő, hogy utoljára tíz évvel ezelőtt jelentkezett összegyűjtött, régi és új versekkel (*Alacsony ég alatt*), s ahogy maga fogalmaz új könyvének fülszövegében: „valami okból úgy alakult a helyzet, hogy új verseskötetet utoljára 1993-ban adtam ki”.

E szerény szavakból nem tudjuk meg az „okot” és a „helyzetet”, de 1993 és 2000 között egy válogatott, majd a fentebb említett gyűjteményes kötettel jelentkezett az első verseskötetét 1981-ben publikáló szerző, hosszú szünet után pedig a 2010-es könyvhétre megjelent *Szakadás* alapvetően a '90-es évek közepétől napjainkig közli – nem kronologikus ciklusokba szervezve – a verseket.

A *Betlebemi apokrif* című költeményen túl az egész záróciklus, a *Betűk háta mögött* is 2010-ben íródott, s így bár a tematikus egységek nem az alkotás időbeli sorrendjében következnek, a könyv időben is lezár, leválaszt egy

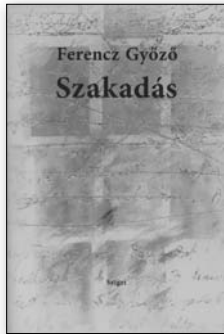
„elhallgatásokkal megakasztott” korszakot.

A *Szakadás* úgy tesz kísérletet egy történet elbeszélésére, hogy az elbeszélhetőség folyamatosságát megkérdőjelezi. A versekben tetten érhető személyesség a kötet szerzőközpontú elemzési lehetőségét is megtartja, utalva az ilyen elemzés, s általában az elbeszélhetőség csapdáira is (*Dal a nebezségről*). Nem egy szöveg a versek intenzívenességre is reflektál, az irodalmi élet más szereplőivel és mechanizmusaival való interakcióra, amelynek révén az alkotás folyamata is tartalmi elemmé válik.

Egyszerű, hétköznapi bölcsességek, remek humorral megírt alkalmi versek, dalszövegszerű megszólalások, szójátékfüzérek, egyetlen poéma vagy képre kihegyezett kis mű-

vek (*Píóca*), „töredékek” éppúgy ciklusszervező elemkévé válnak, mint az olyan mélyen önelemző, az egyént a situáció tragikumában megvilágító írások, mint a *Bajominé* című gyászvers. A legkézenfekvőbb hiány, elszakadás, tehát a gyász mellett az emlékezés, a búcsú, a múlthoz

s így az időhöz való folyamatos viszonyulások a kötet legfontosabb építőkövei. Elszalasztott lehetőségek, szakítások, utólag, megkésetten rekonstruált, rossz időben megélt történetek ismerős szomorúsága terem-

tik meg a *Szakadás* mégsem egészen sötét, mert iróniával és öniróniával derűsebbé tett atmoszféráját (*Abogy a korlát; Önmagát folytatva*).

A könyvészeti értelemben is tiszta és világos felépítésű kötet tördeleése és borítója Ferencz Miklós munkája. A Kőműves István festményeinek felhasználásával készült borítón sárgásbarna alapon barnás színű írástörödékek láthatók, az előregedő papír foltjaival, érintésnyomaival. A verskézirat kiindulópont a filológusnak, izgalmas többletjelentést hordoz az irodalomtörténész számára, ereklye a szerző híveinek szemében.

A kéziratos kultúra maga is emlékmár, az írásbeliség, s azon belül a költői megszólalások hordozói, csatornái is változnak, s e változások egyben traumák is a szerző és a befogadók számára (a kötet nyitóverse, a *Nyelvemlék* a megszólaló magányosságát holt nyelven való közlésként értelmezi).

A *Szakadás* borítóján összeforrt vágásokra, sebekre emlékeztető vonalakkal szabdalt, különös rácszatba merevített képi világot látunk: e rácszat – azon túl, hogy börtönmerevségű, egyszerű konstrukció; a szövegben: „ketrec”, „fal” – egyaránt utalhat a sokáig összehajtvartartott papír sérülésére, s lehet szakrális utalás is a történelem leghíresebb érintésnyomára, a torinói lepelre.

Az „emlékezet rácsai” mellett a karcolások, a foltok is jelentést és értéket hordoznak, akár megalkotot-

tak, akár organikusak; akár szándékosak vagy megszenvedettek. A történet a „létezés oly szorosan összetartó” szakadatlan szakadásokban rejlik. Talán éppen a szakadás az „ok” és a „helyzet”.

KÉPES GÁBOR

(*Sziget Kiadó, Budapest, 2010,
150 oldal, 2500 forint*)

SZALAI ZSOLT: *idetett valaki*

Szalai Zsolt iskolázott és művelt költő, ez harmadik verseskötetének anyagán is tökéletesen látszik; erre enged következtetni a szövegekben használt regiszterek széles skálája, illetve a kötetszerkesztés tudatos logikája is.

A vékony, mindössze negyvenhárom versből álló könyv öt ciklusra oszlik (már ha a ciklus fogalmát tágan értelmezzük, hiszen az első szakaszban mindössze egy vers szerepel). Külön érdekesség, hogy a cikluscímeket egymás után olvasva egy egész vers áll össze, amelynek megszületése az egyes részek előtti címek jelölésekor nyomon is követhető: „tudod te is / kimetszett sarj / ahogy időnk / elenged / a szemek sem beszélnek”. A *tudod te is* cím-sor alatt álló *ezek versírásos jelek* kezdetű szöveg jól megszerkesztett darab, benne feltűnik a kötet második felében hangsúlyos egyes szám második sze-